

Sygn. akt II PK 153/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 lipca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak (przewodniczący)

SSN Bohdan Bieniek

SSN Krzysztof Rączka (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa M. A. w którego miejsce wstąpiła B. A.

przeciwko U. z/s w N.

o ustalenie istnienia stosunku pracy i zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Spółecznych w dniu 15 lipca 2020 r.,

skargi kasacyjnej powoda od postanowienia Sądu Okręgowego w Ś.

z dnia 5 grudnia 2016 r., sygn. akt VII Pz (...),

1. oddala skargę kasacyjną;

**2. zasądza od strony powodowej na rzecz pozwanej kwotę 240
(dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa
procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 5 grudnia 2016 r., sygn. akt VII Pz (...) Sąd Okręgowy w Ś. oddalił zażalenie powoda M. A. na postanowienie Sądu Rejonowego w Ś. z 10

maja 2016 r., sygn. akt IV P (...) wydanym w sprawie o ustalenie istnienia stosunku pracy oraz zapłatę toczącej się przeciwko pozwanej U. z siedzibą w N.

Sąd Rejonowy w Ś. zaskarżonym postanowieniem z 10 maja 2016 r. (sygn. IV P (...)) odrzucił pozew M. A. przeciwko U. z/s w N. (Szwajcaria) o ustalenie istnienia stosunku pracy i o zapłatę wynagrodzenia.

W uzasadnieniu Sąd Rejonowy powołał się na brak jurysdykcji krajowej ze względu na to, że miejsce zamieszkania (siedziba) pozwanej spółki znajduje się w Szwajcarii, a miejscem wykonywania przez powoda pracy była, zgodnie z umową zawartą przez strony, Francja. Wskazał przy tym, że zasady określenia jurysdykcji w niniejszej sprawie reguluje Konwencja o jurysdykcji i uznawaniu oraz wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych z Lugano z 30 października 2007 r., a obrót prawny na podstawie tej Konwencji pomiędzy Polską a Szwajcarią odbywa się dnia 1 stycznia 2011 r.

Zażalenie na powyższe postanowienie wniósł powód, zaskarżając postanowienie w całości i zarzucając mu naruszenie art. 1099 k.p.c. w zw. z art. 19 Rozporządzenia Rady (WE) nr 44.2001 z 22 grudnia 2000 r. i art. 1103⁴ k.p.c.; art. 233 §1 k.p.c. w zw. z art. 361 k.p.c.

W wyniku rozpoznania zażalenia Sąd Okręgowy uznał, że nie zasługuje ono na uwzględnienie.

Sąd drugiej instancji przyjął ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Rejonowy za własne i wskazał, że powód twierdząc w zażaleniu, że umowa była wykonywana w Polsce, co uzasadnia jurysdykcję krajową sądu polskiego, powołuje się na to, że miał status pracownika delegowanego do Polski. Powyższe stanowisko powoda nie zasługiwało jednak, w ocenie Sądu odwoławczego, na uwzględnienie, bowiem kwestia delegacji pracownika ma znaczenie przy określeniu jurysdykcji dla dochodzenia roszczeń związanych z warunkami pracy określonymi w art. 4 ustawy z 10 czerwca 2016 r. o delegowaniu pracowników w ramach świadczenia usług (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 868). W sytuacji, gdy pracownik chce dochodzić roszczeń związanych z tymi warunkami, a w ich zakresie nie wchodzi kwestia wypłaty wynagrodzenia, czy ustalenia istnienia stosunku pracy, może wtedy skierować sprawę przed sąd państwa, do którego został delegowany. Ponieważ w niniejszej sprawie powód nie dochodzi takich roszczeń, to w związku z

tym nie ma zastosowania art. 1103⁴ k.p.c., a więc brak uzasadnienia dla właściwości sądu polskiego.

Ponadto, czasowe delegowanie pracownika do świadczenia pracy w innym państwie nie powoduje w tym państwie ustanowienia miejsca zazwyczaj świadczenia przez niego pracy. Państwem, w którym pracownik zazwyczaj świadczył pracę, pozostaje państwo, z którego został wysłany. Taka istota delegacji wprost wynika z treści art. 11 łączącej strony umowy o pracę, gdzie strony wyraźnie zastrzegły, że jakkolwiek powód jest delegowany do Polski, to miejscem wykonywania umowy jest Francja. Nadto pozwana wskazała, że w art. 10 umowy o pracę strony zastrzegły zakaz konkurencji obowiązujący wyłącznie we Francji i Szwajcarii, a nie w Polsce. Zakaz ten zatem nie miałby sensu, gdyby umowa rzeczywiście była wykonywana w Polsce.

Wystąpienie w niniejszej sprawie przez powoda z roszczeniem przeciwko pracodawcy zagranicznemu, wymagało zatem zbadania rozstrzygnięcia zagadnienia prawa procesowego w zakresie jurysdykcji krajowej.

Zdaniem Sądu Okręgowego, Sąd Rejonowy prawidłowo w swoich rozważaniach podniósł, że kwestię jurysdykcji w sprawach cywilnych i handlowych w obrocie prawnym pomiędzy podmiotami z Polski i Szwajcarii reguluje od 1 stycznia 2011 r. Konwencja o jurysdykcji i uznawaniu oraz wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych z Lugano z 30 października 2007 r. (Dz. U. UE. 2007 r., L 339/3).

Zgodnie z przepisem art. 3 ust. 1 Konwencji osoby mające miejsce zamieszkania na terytorium państwa związanego niniejszą konwencją mogą być pozywane przed sądy innego państwa związanego niniejszą konwencją tylko zgodnie z przepisami sekcji 2-7 niniejszego rozdziału. W szczególności nie mają wobec tych osób zastosowania krajowe przepisy jurysdykcyjne wymienione w załączniku I (art. 3 ust. 2 Konwencji).

Jurysdykcja w zakresie indywidualnych umów o pracę została uregulowana przepisami sekcji 5 konwencji. Stosownie do treści art. 19 tej sekcji pracodawca mający miejsce zamieszkania w państwie związanym niniejszą konwencją może być pozwany:

- 1) przed sądy państwa, w którym ma miejsce zamieszkania; lub

2) w innym państwie związanym niniejszą konwencją:

a) przed sąd miejsca, w którym pracownik zazwyczaj świadczy lub ostatnio zazwyczaj świadczył pracę; lub

b) jeżeli pracownik zazwyczaj nie świadczy lub zazwyczaj nie świadczył pracy w jednym i tym samym państwie - przed sąd miejsca, w którym znajduje się albo znajdował się oddział, który pracownika zatrudnił.

Ponieważ w niniejszej sprawie powód pozwał pracodawcę - osobę prawną, należało mieć na uwadze, że przepis art. 60 Konwencji stanowi, że dla celów stosowania konwencji spółki i osoby prawne mające swoje miejsce zamieszkania w miejscu, w którym znajduje się ich statutowa siedziba lub ich główny organ zarządzający, lub ich główne przedsiębiorstwo. Zatem pracownik, co do zasady może pozwać pracodawcę przed sąd miejsca zamieszkania (siedziby) tego ostatniego lub przed sąd miejsca, w którym zazwyczaj świadczy (lub ostatnio świadczył) pracę. Jeżeli natomiast pracownik zazwyczaj nie świadczy (lub nie świadczył) pracy w jednym i tym samym państwie - przed sąd miejsca, w którym znajduje się (albo znajdowało się) przedsiębiorstwo, które go zatrudniło.

Odnosząc powyższe regulacje prawne w zakresie jurysdykcji, które mają bezpośrednie zastosowanie na gruncie rozpoznawanej sprawy z zakresu prawa pracy o ustalenie istnienia stosunku pracy i o zapłatę wynagrodzenia, Sąd Okręgowy podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji, że powód w okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy, nie wykazał jurysdykcji krajowej sądu polskiego. Powód bowiem swoje roszczenia dochodzi przeciwko pozwanemu pracodawcy - zagranicznej spółce mającej siedzibę w Szwajcarii, ze stosunku pracy. Podjęcie pracy za granicą nastąpiło na podstawie umowy o pracę zawartej 3 stycznia 2000 r. na czas nieokreślony. W art. 11 „status osoby” wyraźnie i jednoznacznie wskazano: „Chociaż siedziba spółki U. mieści się w Szwajcarii, a głównym miejscem wykonywania obowiązków wynikających z umowy jest Francja, spółka U. zastosuje Krajowy Układ Zbiorowy dla inżynierów i menadżerów Metalurgii we Francji. Powód uzyska status oddelegowanego do Polski dla spółki U., chociaż miejscem umowy będzie B. we Francji.”.

Zdaniem Sądu Okręgowego zarzuty powoda są chybione, skoro dochodzone roszczenia wiąże z ustaleniem istnienia stosunku pracy i o zapłatę wynagrodzenia.

Stosownie do brzmienia art. 1103 k.p.c. sprawy rozpoznawane w procesie należą do jurysdykcji krajowej, jeżeli pozwany ma miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu albo siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej. Natomiast na podstawie art. 1103⁴ §1 k.p.c. sprawy z zakresu prawa pracy, w których pracownik jest powodem, należą do jurysdykcji krajowej także wtedy, gdy praca zazwyczaj jest, była lub miała być wykonywana w Polsce. Zatem z uwagi na to, że miejscem zazwyczaj świadczenia pracy powoda była Francja, nie sposób przyjąć, aby praca świadczona była w Polsce. Nadto, dowody wypłat wynagrodzenia za miesiące kwiecień - czerwiec 2013 r. dla powoda przedłożone w odpowiedzi na zażalenia przez stronę pozowaną) potwierdzają dodatkowo, że miejscem wykonywania pracy przez powoda była Francja. Powód otrzymywał wynagrodzenie we Francji, tam też miał adres zamieszkania, tam też odprowadzał składki na ubezpieczenie społeczne. Trudno zatem przyjąć, aby miejscem wykonywania przez powoda pracy była Polska.

Powyższy wyrok skargą kasacyjną zaskarżył powód w całości. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie prawa procesowego mające istotny wpływ na wynik sprawy tj. art. 1103⁴ § 1 k.p.c. i w konsekwencji błędne uznanie przez Sąd pierwszej i drugiej instancji, że powód nie świadczył zazwyczaj pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polski, podczas gdy z zebranego w sprawie materiału dowodowego wyraźnie wynika, że powód większą część swojej działalności zawodowej wiązał z Polską, a nie Francją lub Szwajcarią.

W związku z powyższym skarżący wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego orzeczenia Sądu Okręgowego w Ś. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu sądowi i orzeczenie o kosztach procesu, z uwzględnieniem kosztów za instancję kasacyjną; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i orzeczenie co do istoty sprawy, stosownie do art. 398¹⁶ k.p.c.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną strona pozwana wniosła o:

I. wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

II. oddalenie skargi kasacyjnej - w przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

III. zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty skargi kasacyjnej okazały się nieuzasadnione.

Na podstawie art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod rozwagę nieważność postępowania.

Nie był uzasadniony zarzut naruszenia art. 1103⁴ § 1 k.p.c. Zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Jak wynika z dość niejasnego uzasadnienia skargi kasacyjnej, w którym pełnomocnik skarżącego formułuje argumentację odnoszącą się nie tylko do wskazanego w skardze kasacyjnej zarzutu dotyczącego art. 1103⁴ § 1 k.p.c., ale również do kwestii związanych z zastosowaniem art. 1103⁴ § 2 i 3 k.p.c., mimo że naruszenie tych przepisów nie było powoływane jako podstawa skargi kasacyjnej, strona powodowa w rzeczywistości nie wykazuje jakiegokolwiek naruszenia prawa procesowego ze strony Sądu drugiej instancji, a jedynie prowadzi polemikę z oceną materiału dowodowego dokonaną przez ten Sąd. Znamienne jest, że formułując jedyny zarzut skargi kasacyjnej strona skarżąca nie wskazała nawet, czy naruszenie powołanego przepisu miałoby być wynikiem jego błędnej wykładni, czy też niewłaściwego zastosowania. Pamiętać należy, że Sąd Najwyższy jest sądem prawa, a nie zwykłym sądem trzeciej instancji. Aby skarga kasacyjna odniosła pożądany przez skarżącego skutek wymaga ona zatem wykazania naruszenia prawa przez sąd, który wydał zaskarżony wyrok, a nie jedynie podważania ustaleń faktycznych i oceny materiału dowodowego, dokonanej przez ten sąd.

W niniejszej sprawie skarżący nie wykazał żadnego naruszenia prawa przez Sąd Okręgowy. W uzasadnieniu skargi kasacyjnej podnosi on co prawda, że Sąd drugiej instancji nie dokonał ustaleń faktycznych w zakresie kwestii istotnych (w ocenie skarżącego) do rozpoznania niniejszej sprawy i oceny, czy praca była zazwyczaj świadczona na terytorium Polski, a jednak nie podnosi żadnych

zarzutów dotyczących naruszenia prawa procesowego w zakresie prawidłowości przeprowadzonego postępowania dowodowego. Zamiast tego formułuje jedynie zarzut sprowadzający się do polemiki z oceną już zebranego materiału dowodowego. W tej sytuacji nie można było uznać skargi kasacyjnej za zasadną.

Na marginesie należy zaznaczyć, że skarga kasacyjna w niniejszej sprawie miała szanse odnieść pozytywny skutek, gdyby w jej treści sformułowano zarzuty odnoszące się zarówno do naruszenia przepisów procesowych regulujących kwestie prawidłowego i wyczerpującego ustalenia stanu faktycznego sprawy, jak również do przepisów Konwencji o jurysdykcji i uznawaniu oraz wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych z Lugano z 30 października 2007 r., które również miały zastosowanie w niniejszej sprawie, na co wskazywały Sądy obu instancji, a które zostały całkowicie zignorowane przez stronę powodową, zarówno na etapie formułowania apelacji, jak i skargi kasacyjnej.

Kierując się przedstawionymi motywami oraz opierając się na treści art. 398¹⁴ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji swego wyroku. Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego wydano na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 9 ust. 1 pkt 1 w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800).